

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОБДАРОВАНOSTІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНОЇ ГРИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ

Юлія Бондар, аспірантка

*Науковий керівник: О.В. Сорока, доктор педагогічних наук, професор
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
(Україна)*

DEVELOPMENT OF CREATIVE GIFT OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN BY MEANS OF INTERACTIVE GAME WITH ELEMENTS OF THEATRICALIZATION

Yuliya Bondar, PhD student

*Scientific adviser: O.V.Soroka, doctor of pedagogical sciences, professor
Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk (Ukraine)*

Анотація. У статті висвітлено теоретичні аспекти використання інтерактивних театралізованих ігор у розвитку творчої обдарованості молодших школярів. Окреслено ознаки, види, особливості та переваги їх застосування в освітньому процесі початкової школи.

Ключові слова: творча обдарованість, інтерактивна театралізована гра, гра-драматизація, рольова гра, молодші школярі, освітній процес.

Abstract. The article highlights the theoretical aspects of the use of interactive theatrical games in the development of creative talent of primary school children. The signs, types, features and advantages of their application in the educational process of primary school are outlined.

Key words: creative talent, interactive theatrical game, dramatization game, role play, junior schoolchildren, educational process.

Одним із пріоритетних завдань реформування сучасної системи освіти є пошук новітніх тенденцій її розвитку та вдосконалення. Вагомого значення у контексті розбудови державності в Україні набуває проблема пошуку, виявлення та забезпечення необхідних умов для підтримки та всебічного розвитку творчо обдарованої молоді, адже суспільство потребує креативних, діяльних, талановитих, неординарних, творчих особистостей. Зокрема, в Указі Президента України «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді» наголошується на необхідності стимулювання творчого потенціалу обдарованих дітей, залученні до систематичної науково-дослідної роботи з метою їх підтримки [7]. З огляду на це, актуальності набуває проблема розвитку обдарованості молодших школярів, тому що саме в ранньому віці, особливо під час навчання в початковій школі, важливо розкрити творчий потенціал дитини, виявити її творчі здібності, розвивати їх та підтримувати, залучаючи до діяльності, яка б сприяла самовираженню та самовияву.

Вагомого значення надаємо творчій інтерактивній ігровій діяльності з елементами театралізації, яка здатна активізувати освітній процес, зробити його цікавішим, динамічнішим, комфортнішим для розкриття природного потенціалу дитини. Активне використання інтерактивних театралізованих ігор на уроках у початковій школі, на нашу думку, допоможе створити ситуацію успіху, дасть можливість дитині повірити у власні можливості, сприятиме виникненню відчуття радості від подолання труднощів.

Дослідженням проблем обдарованості присвячені праці багатьох психологів, серед яких варто відзначити Н. Лейтеса, О. Матюшкіна, Я. Пономарьова, М. Холодну, В. Шадрікова та ін. Значний внесок у вивчення різних аспектів творчої обдарованості здійснено Д. Богоявленською, Л. Виготським, Дж. Гілфордом, Б. Тепловим, Е. Торренсом та ін. Питання виявлення та розвитку обдарованості в дітей молодшого шкільного віку стали об'єктом досліджень Ю. Бабаєвої, Ю. Гільбуха, В. Дружиніна, О. Кульчицької, Н. Шумакової, В. Юркевича та інших.

Ефективність використання інтерактивних ігор для розвитку особистості молодшого школяра доведена в напрацюваннях О. Біди, О. Пошетун, Н. Павленко, О. Хухласвої та ін. Особливості застосування театралізованої діяльності в роботі з дітьми вивчали І. Барановська, О. Демченко, Н. Сорокіна, Л. Стрелкова та інші.

Творча обдарованість, на думку О. Проскурняк, є індивідуальним мотиваційним, творчим, соціальним потенціалом, який допомагає досягнути високих результатів в одній або декількох сферах: художній, інтелектуальній, творчій діяльності, встановленні соціальних взаємовідносин з оточуючими [8, с. 161]. На переконання, О. Шевчишеної, творча обдарованість є одним із найбільш суперечливих типів, оскільки, з одного боку – будь-яку обдарованість можна розглядати як творчу, тому що без творчості не може бути обдарованості, а з іншого боку – творча обдарованість є самостійним видом, сутність якого полягає в нестандартному мисленні, створенні оригінальних речей [10, с. 42–43].

Творчо-обдарована дитина характеризується критичним, дивергентним мисленням; допитливістю та пізнавальною активністю; здатністю аналізувати інформацію, висувати гіпотези, генерувати ідеї, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; наполегливістю у виконанні завдання та досягненні поставленої мети [8, с. 161].

Варто зауважити, що незважаючи на численний ряд позитивних характеристик творчо обдарованих дітей, у них є також чимало труднощів, пов'язаних із асинхронним розвитком, налагодженням комунікації з однолітками та дорослими, можливим ефектом «інверсії розвитку обдарованості», коли вона спадає та не переходить у обдарованість дорослого. Такі діти рідко бувають спокійними, в них особливе світосприйняття, надзвичайна чутливість до оточуючого світу, підвищена незалежність у судженнях, зневага до умовностей. О. Шевчишена наголошує на труднощах вияву даного виду обдарованості в шкільній практиці, оскільки за умови використання стандартних навчальних програм, молодшим школярам важко проявити себе. Творчо обдаровані діти досить часто відчують утруднення в навчанні, через знижену мотивацію до засвоєння знань та перебування у придуманому світі [10, с. 47]. Тому такі діти потребують особливих умов організації освітнього процесу, під час якого вчитель зможе розвинути здібності до рівня талановитості та геніальності.

Підтримуємо О. Бартків та У. Дубик, які наголошують на залежності розвитку творчої обдарованості від умов виховання і навчання, в яких дитина має бути активним суб'єктом творчої освітньої діяльності, яка в свою чергу детермінується педагогічною творчістю вчителя, його здатністю використовувати інноваційні форми (групові, парні, фронтальні, дискусійні) та методи навчання (проектні, проблемно-пошукові, інтерактивні, ігрові) [2, с. 69–70]. Саме на інтерактивних іграх з елементами театралізації хочемо зосередити свою увагу, які, на нашу думку, сприяють розвитку творчої обдарованості, зокрема, посиленню творчої, пізнавальної активності, розвитку творчої уяви; вияву самотності та незвичайного бачення світу; мотивують учнів до засвоєння навчального матеріалу та допомагають налагодити міжособистісні стосунки із однокласниками, завдяки неформальній атмосфері творчого пошуку. Інтерактивні театралізовані ігри, як зауважує І. Демченко, допомагають задовольнити важливу потребу обдарованих дітей – потребу в спілкуванні, адже під час проведення таких ігор учні вчать розподіляти ролі та виконувати їх [4, с. 53].

Інтерактивна гра є різновидом складних ігор та передбачає активну міжсуб'єктну взаємодію і комунікацію між усіма учасниками. Відмінними ознаками, які вирізняють даний метод серед інших, на переконання Т. Войцях, є такі:

- наявність ситуації, яка містить проблему, що потребує розв'язання;
- надання інструкцій щодо дій, замість виконання конкретних ролей;
- наявність мети, яка досягається спільними зусиллями в ході гри;
- наявність учасників із спільними або дотичними інтересами;
- визначення чітких правил, що окреслює межі дій учасників;
- участь кожного в грі та здійснення постійної активної взаємодії між усіма учасниками гри;
- можливість використання різних моделей поведінки під час досягнення мети;

– ґрунтовна ґрупова рефлексія та підбиття підсумків гри [3, с. 28–29].

Творчо обдарованим молодшим школярам варто пропонувати такі інтерактивні театралізовані ігри, як «Рольова гра», «Драматизація», «Інсценізація», «Програвання сценки», «Ґромадське слухання», «Судове слухання» та інші.

Структурними складовими інтерактивної гри є правила гри, дидактичне завдання гри, ігровий задум, ігровий початок та ігрові дії [4, с. 51]. Зокрема, рольова гра, як зазначає О. Аліксійчук, передбачає розігрування ситуації молодшими школярами, відповідно до обраних ролей та запропонованої теми. Дослідниця, акцентує увагу на розв'язанні проблемної ситуації, яка лежить в основі рольової гри. Задля розвитку образно-емоційного сприймання, уяви, артистичних та творчих здібностей обдарованих дітей, О. Аліксійчук рекомендує використовувати в навчальному процесі рольові ігри наступних видів:

– ігри-драматизації – ґрунтуються на інсценізації художнього твору, наприклад, «Придумуємо казку»;

– художні рольові ігри – спрямовані на аналіз та характеристику творів мистецтва, наприклад, «Гра перевтілення»;

– ділові рольові ігри – передбачають імітацію професійної діяльності, наприклад, «Зустріч із письменником» тощо [1, с. 105].

Організація рольової гри, як зауважує Ґ. Пустовіт, вимагає дотримання наступних принципів: попередня підготовка учасників, визначення мети, завдань гри, підбір реквізиту. Відповідно до даного підходу, вчитель виконує функцію режисера, а не керівника, сприяючи творчій активізації молодших школярів [9, с. 45].

Варто наголосити також на доцільності використання ігор-драматизацій, завдяки яким учні молодшого шкільного віку активно сприймають, засвоюють навчальний матеріал та втілюють у реальність творчий образ, розвивають художні та технічні здібності, пластичність, ритм. Гра-драматизація передбачає чотирьохетапну структуру:

1) ознайомлення із ситуацією – інформування про твір, який необхідно інсценізувати; обрання ролей; формування складу журі;

2) постановка завдань – з'ясування всіх необхідних відомостей про свою роль перед її виконанням;

3) інсценізація – передання художньо-ідейного змісту твору засобами драматургії на сцені;

4) підбиття підсумків – висловлення подяки акторам, відзначення журі найбільш артистичних акторів [6, с. 66].

Наголосимо, що ігри-драматизації розвивають творчу особистість молодшого школяра, його емоційну сферу, сприяють формуванню здатності перевтілюватися в інших героїв, проживаючи їхнє життя та відчуваючи їхні емоції, почуття.

Зазначимо, що інтерактивні ігри з елементами театралізації дають змогу моделювати, удосконалювати та розвивати всі особистісні якості, вміння і навички: комунікативність, фантазію, творчість, емпатію. Наголосимо на перевагах використання таких інтерактивних методів:

- активність усіх учасників;
- можливість програти різні ролі;
- глибокий рівень засвоєння інформації завдяки емоційним переживанням;
- можливість отримання в процесі гри нового особистісного чи соціального досвіду;
- формування вмінь співпрацювати;
- активізація мисленнєвої діяльності;
- можливість обміну досвідом, думками;
- розвиток індивідуальних творчих здібностей;
- набуття досвіду в невимушеній формі та атмосфері;
- можливість аналізу власних дій;

– можливість застосування інтерактивних ігор для діагностики, корекції та профілактики [3, с. 44–45].

Отже, задля розвитку творчої обдарованості молодших школярів, їх креативних рис та особистісних якостей, учителям необхідно активно використовувати в освітньому процесі інтерактивні театралізовані ігри та створювати комфортне навчально-ігрове середовище, в якому діти зможуть набувати вміння і навички творчої діяльності, впевненість у своїх можливостях і здібностях. Адже, саме за сприятливих умов розвитку задатків та здібностей, учень зможе самореалізуватися як багатогранна особистість.

Список використаних джерел:

1. Аліксійчук О. С. Рольова гра як засіб активізації молодших школярів на уроках мистецтва / О.С. Аліксійчук // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2020. – Вип. 29. – С. 101–110.
2. Братків О., Дубик У. Вивчення творчої обдарованості молодших школярів / О. Бартків, У. Дубик // Молодь і ринок. – 2016. – № 4 (135). – С. 68–72.
3. Войцях Т. В. Ігрові технології : просвітницько-профілактичні ігри / Т. В. Войцях. – К. : «Вид. група «Шк. світ», 2015. – 144 с.
4. Демченко І. Навчання, виховання і творчий розвиток учнів інклюзивної початкової школи в інтерактивній грі / І. Демченко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2014. – Вип. 49. – С. 48–54.
5. Демченко О. П. Ігрові виховні ситуації у формуванні особистості дитини / І. Демченко // Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. / за ред. Г. С.Тарасенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 111–124.
6. [Ковалишина С.](#) Гра-драматизація як форма позакласної роботи з англійської мови / С. Ковалишина // [Рідна школа](#). – 2014. – № 10. – С. 64–68.
7. Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді : Указ Президента України від 30 вер. 2010 р. № 927/2010. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927/2010#Text>
8. Проскурняк О. І. Соціально-педагогічна діяльність з розвитку творчої обдарованості у молодших школярів / О. І. Проскурняк // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2008. – Вип. 12. – С. 159–166.
9. Пустовіт Г. П. Інтерактивні методи навчання і виховання у позашкільному навчальному закладі / Г. П. Пустовіт // Інноватика у вихованні. – 2015. – Вип. 2. – С. 35–48.
10. Шевчишена О. В. Психолого-педагогічний супровід обдарованої дитини у загальноосвітньому навчальному закладі : наук.-метод. посіб. / О. В. Шевчишина. – Хмельницький : ОППО, 2016. – 237 с.